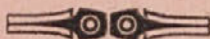

Št. 3, 4.

Leto XX.

NARODNI GOSPODAR

Glasilo „Zadružne Zveze“
v Ljubljani

V Ljubljani, 10. februarja 1919.

Garje. srbečico

odpravi najhitreje dr. Emil Fleschevo izvirno, zakonito zavarovano

„Skabaform mazilo“

Lonček za poskušnjo K 2.30, veliki lonček K 4.—, družinska porcija K 11.—.

Ob večjih naročilih za živali stopijo v veljavo sledeče cene: 1 kg K 25.—, 5 kg K 100.—, 10 kg K 180.—, 25 kg K 400.—.

Ekspedicija franko. Dobiva se izključno pri izdelovalcu:

Dr. EMIL FLESCHEOVA lekarna „Pri kroni“
Győr (Raab), Ogrsko.

Najlepše darilo mladini

je zelo zanimiva povest slovenskega dečka iz sedanje vojne

„DORE“

ki jo je spisal dr. Ivan Lah, lepo ilustriral Maksim Gaspari, izdala in založila „Zvezna tiskarna“ v Ljubljani. — Cena vezani knjigi je 3.50 K, dobi se po knjigarnah in v upravi „Tendenskih Slik“.

C. kr. priv. pred ognjem i tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobroznana tovarna blagajn

M. ADLERSFLÜGEL

založnik Reiffeisnovih posojilnic

DUNAJ I., Franz Josephs-Quai šte. 27.

Za doseg zadovoljive, res dobičkanosne
žetve je poraba

kalijevih solij

:: poleg gnojil fosforne kisline in dušika ::

neobhodno potrebna.

Kajti če se ne pridene kalij, ne moreta fosforova kislina in dušik provzročiti ne ::

največjega pridelka, ne najboljše kakovosti.

Kajnit in koncentrirane kalijeve soli prodajajo vse kmetijske zadruge in društva ter zadržne zveze po izvornih cenah in pogojih kalijevega sindikata.

NARODNI GOSPODAR

Glasiló Zadrúžne zveze v Ljubljani.

C. kr. poštné hranilnice štev. 64.846.

Telefon štev. 216.

Kr. ogrske hranilnice štev. 15.649

Člani „Zadrúžne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto, za pol leta dve kroni, za četrt leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezna št. 20 vin

izhaja 10. in 25. vsakega meseca. Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratov po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru.

Zadrúžno delo po vojski.

(Predaval na glavni skupščini Zadrúžne Zveze v Ljubljani dne 30. dec. 1918 Vlad. Pušenjak).

Kmetijsko zadrúžništvo v Avstriji je še mlado, še mlajše je kmetijsko zadrúžništvo na Slovenskem, zato je bila svetovna vojska prva večja preskušnja za kmetijsko zadrúžništvo. Prvikrat je dokazalo kmetijsko zadrúžništvo, ki je to veliko preskušnjo sijajno prestalo, da tudi burni dogodki, ki neugodno vplivajo na vse razmere, osobito na gospodarske, ne morejo omajati temeljev zadrúžništva in istega oslabiti, temveč, da zadruge ako upoštevajo zadrúžna načela in so zdrave, tudi v vojnih časih napredujejo. Zadrúžništvo se je tekom vojne okrepilo, zaupanje do zadrug se je povzdignilo, široki sloji ljudstva, ki so prej nasprotovali zadrúžništvu ali pa isto ómalovaževali, so spoznali v časih blagovnega oderuštva in navijanja cen, kako velik razloček je med zadrugami, katerih cilj je ljudstvu služiti in med kapitalističnimi podjetji, katerih cilj je — zaslužiti. Ojačeno izhaja kmetijsko zadrúžništvo iz svetovne vojske, pridobilo si je sredstev, da bo moglo v prehodni dobi in v mirnih časih v polni meri vršiti svoje naloge v korist kmečkega prebivalstva, pridobilo si je pa tudi mnogo dragocenih skušenj, katero dejstvo nam je porok, da bo kmetijsko zadrúžništvo v bodoče lahko mirno napredovalo.

Že v prehodni dobi, posebno pa tedaj, ko se povrnejo mirni časi in bo gospodarsko življenje urejeno in prosto vseh spon, katere je gospodarstvu napravila svetovna vojska, čakajo zadrúžništvo velike naloge, za katere se je treba že sedaj pripravljati.

1. Med kmetijskimi zadrugami so najštevilnejše posojilnice, saj pripada istim približno tri četrtine vseh kmetijskih zadrug. Te zadruge so si tekom vojne pridobile tako ogromna denarna sredstva, da bodo lahko zadostile vsem zahtevam in da bo kmečki stan tudi v mirnem času glede denarja neodvisen od denarnih

zavodov, ki bi izkoriščali njegove stiske. Priteklo je v posojilnice jako mnogo vlog, prejšnje so se znatno pomnožile, odplačalo se je, kar treba posebno poudarjati, jako mnogo posojil, tako da je mnogo posojilnic brez posojil. Zadnje dejstvo je posebno razveseljivo, ker se je na ta način izvedla razbremenitev kmečkih posestev, za katero je bivša avstrijska vlada priredila nebroj posvetovanj, pripravila zakonski načrt, a ničesar za uresničenje storila, ker je vedno proti kmečkemu stanu po mačehovsko nas'opala. Izvršila se je razbremenitev onih posestev v vinorodnih krajih, katera so bila prezadolžena in na ta način ohranilo na tisoče in tisoče posestev slovenskemu kmetu. Marsikatera posojilnica ni v prvih letih delovanja dovolj pazila na kreditno zmožnost posojilojemalcev in je bilo marsikatero posojilo dvomljivo, oz. je pretila nevarnost, da bi plačilo zadelo poroke. Tudi ta nevarnost je odstranjena in se ni treba bati, da bi kedó vsled posledic otroških bolezní posojilnic kaj trpel. Med združnimi načeli, katera naj uvažujejo vse posojilnice, ako hočejo obstati in napredovati, so se vedno in vedno omenjala nalaganje denarja pri centrali, skrb za likvidnost in pa razločevanje med osebnim in realnim kreditom. Dobile so se posojilnice, ki so nalagale denar pri bankah, zavodih izven organizacije, celo pri nemških zavodih. Že v vojnem času so take posojilnice imele težkoče, ako je dotični zavod spadal v vojno ozemlje, sedaj pa imajo težkoče, ako dotični zavod leži v drugi državi. Vse te skušnje, kakor tudi skušnje pred vojsko glasno kličejo vsem posojilnicam, da je njih dolžnost ves denarni promet vršiti potem denarne centrale, h kateri pripadajo, ker morajo skrbeti za likvidnost denarnih sredstev, ne pa za dosege trenutnih ugodnosti, katere so pa, kar se je neštetokrat izkazalo, jako dvomljive vrednosti. Posojilnice Raiffeisenovke, ki delujejo po deželi, naj podeljujejo izključno osebni kredit proti poročtvu in naj pazijo nato, da ne bodo podeljevale kredita prosilcem, ki so prezadolženi. Realni kredit naj podeljujejo večje posojilnice mešanega ustroja in pa hranilnice, katere obstoje v vsakem okraju. Pri vsakem podeljevanju posojil se naj upošteva poleg kreditne zmožnosti tudi kreditna vrednost, ozira naj se v prvi vrsti na razmere posojilojemalca, še le v drugi vrsti na razmere poroka; za zneske nad 500 K se naj vedno zahtevata dva poroka, večja posojila naj se podeljujejo v smislu znanih sklepov Zveze.

Največ zla pri posojilnicah je učinilo članstvo pri več posojilnicah. Lahkomiselni posojilojemalci so bili člani pri 3 ali več posojilnicah, povsod dobili posojila, s čemur je nastala nevarnost za posojilnice in za poroke. V novem združnem zakonu bo na vsak način potrebna določba, da more biti posameznik samo pri jedni zadrugi z neomejeno zavezo član. Dokler pa nimamo novega združnega zakona, naj se dogovore zadruge med seboj, da bodo strogo pazile nato, da ne bodo sprejemale članov, ki so že člani pri drugi posojilnici. To delo je potrebno v interesu posojilnic, kakor tudi v interesu zdravega razvoja kmečkega stanu, ki se je jedva osvobodil dolgov, ki so ogrožali njegovo existenco. Obrestna politika pred vojsko je bila slaba, postopalo se je od raznih strani nezadržno in v nasprotju z razmerami na denarnem trgu. V interesu kmečkega združništva je, da se uvede pri vseh slovenskih denarnih zadrugah jednotna obrestna mera.

Žalostna prikazen, spomin na nezdrave razmere ob ustanovitvi, so deleži po 2 ali 4 K pri posojilnicah. Neobhodno potrebno je, da se deleži zvišajo vsaj na 20 K, s čemur bo zanimanje za posojilnice od strani članov večje; zvišanje deležev se mora skleniti na obnem zboru, novi člani, ki pristopijo, plačajo zvišani delež, stari člani pa naj ob priliki obnovitve posojila doplačajo toliko, da bo zvišani delež popolnoma vplačan.

Govorilo in pisalo se je lani in letos mnogo o koncentraciji slovenskega združništva. Ni moja naloga govoriti o tem, zakaj ne pride do koncentracije po večkrat predlaganem načrtu. Moje mnenje pa je, da se da, četudi ostanejo dosedanje Zveze, doseči skupno delo, katero bi bilo nujno potrebno glede ureditve članstva, jednotne obrestne politike, zvišanja deležev in denarne sporavnave med posameznimi Zvezami potom združne banke, katera se naj ustanovi za celo jugoslovansko ozemlje.

2. Mnogo težkoč so imele v mirnih časi nakupovalne in prodajalne zadruge, mnogo jih je samo životarilo, oz. ni moglo razviti pravega delovanja. Glavni vzrok teh razmer je bil, da niso upoštevale zadruga dejstva, da morajo uvaževati trgovska načela in da niso imele sposobnih voditeljev oz. poslovodij. Tekom vojske so nakupovalne in prodajalne zadruge pridobile zaupanje ne le članov, temveč tudi izven zadrug stoječih kmetov, ker niso nastavljale tako oderuških cen kot trgovci; same so se pa utrdile, ker se jim je posrečilo prodati zaloge, katere so jim v mirnem času delale preglavice in so člani poplačali dolgove. Tudi ta vrsta zadrug si je utrdila svoje stališče, večina onih, ki so imele prej znatne dolgove, je iste poplačala in ima že nekaj naloženega denarja kateri bo dobrodošel kot obratna glavica za bodoče čase. Nakupovalne in prodajalne zadruge so težko izhajale v mirnih časih, ker so imele premalo ali bolje rečeno, skoraj nič obratnega kapitala, deleži po 2 K, kakor so bili upeljani pri mnogih zadrugah, ne zaležejo tudi pri velikem številu članov nič. Vsem onim nakupovalnim in prodajalnim zadrugam, katere niso v vojnem času zvišale svojih deležev, se nujno priporoča, da iste nemudoma zvišajo na 50 ali 100 K, ako hočejo v mirnih časih uspešno delovati.

Vse delo nakupovalnih in prodajalnih zadrug je mnogo odvisno od tega, ako se morejo posluževati dobrih blagovnih central, zato treba obstoječe blagovne centrale izpopolniti, oz. za gotove okoliše, kakor n. pr. za isterske otoke in Koroško ostvariti novo. Naša zahteva mora biti, da se v bodoče vse kmetijske potrebščine (umetna gnojila, močna krmila, galica, žveplo itd.) razdele posameznim blagovnim centralam po razmerju števila članic. Naloga blagovnih central v posameznih jugoslovanskih deželah mora biti ustvariti zvezo med zadrugami glede prodaje kmetijskih pridelkov in omogočiti na ta način izključitev zasebne trgovine glede kmetijskih pridelkov, zasebne trgovine, katera je vedno delala v škodo kmetov, ki so prodajali kmetijske pridelke, kakor tudi v škodo onih, ki so kupovali kmetijske pridelke. Sedaj, ko je bila čez 3 leta zasebna trgovina z kmetijskimi pridelki popolnoma izključena, je najugodnejši čas za to, da poseže združništvo vmes. V mnogih deželah n. pr. na Češkem, Moravskem,

so že v času vojne zadruga kot komisijonarke države imele vse trgovine z žitom krompirjem, senom in slamo v rokah, kar je tudi hotel doseči pri nas pokojni predsednik dr. Krek. A vlada pri nas ni hotela o tem nič vedeti, komisijonarji za žito in krompir so bili le zasebniki, edino za seno in slamo je vršilo nekaj zadrug komisijonarske posle.

Na Štajerskem, kakor tudi na Koroškem želi ljudstvo konsumna društva in sicer popolnoma iz lastne inicijative. Vzrok temu pokretu so razmere med vojsko. Ker zahteva vodstvo konsumnih društev sposobnih in za delo vnetih mož, ker je potreben dober in zanesljiv poslovodja, potrebna natančna kontrola in precej obratnega kapitala, katerega naj člani v obliki deležev zložijo, ako žele, da naj društvo uspešno deluje, zato je potrebna velika previdnost glede ustanovitve novih konsumnih društev.

Na Češkem in Moravskem so v času vojne ustanovili oz. razširili več skladiščnih zadrug in sicer na Češkem kot zadruga, na Moravskem pa kot družbe z omejeno zavezo. Te zadruga izkazujejo lepe uspehe, ker so delovale kot komisijonarke za promet z žitom, imele torej zasiguran blagovni promet in dobiček; gotovo bodo tudi dobro uspevale, ako bodo v miru v znatni meri vršile skupni nakup in skupne prodaje. Skladiščni zadrugi imamo samo dve na Slovenskem, jedno na Koroškem, jedno na Štajerskem, gotovo bo nastala potreba po teh vrstah zadrug, ako se bo po vojski blagovni promet v višji meri gojil kot pred vojsko. Skladiščne zadruga bo potrebno ustanavljati, ako bodo dani prej omenjeni predpogoji, za posamezne gospodarske okoliše, za dotične okoliše bodo neke vrste blagovne centrale, katero naj imajo svoj sedež ob železnici in sicer ob oni postaji, katera je v gospodarskem oziru najvažnejša za dotični gospodarski okoliš. Kako obliko naj mi vzamemo za skladiščne zadruga? Po dosedanjih izkušnjah na Slovenskem in po naših razmerah bo najboljša, da obdržimo združno obliko, pač pa določimo prav visoke deleže.

3. Še več težav kot konsumna društva so pred vojsko povzročale produktivne zadruga. Glavna težkoča je bila dobiti odjemalce za blago, katero so zadruga prejele od članov oz. izdelale. Med produktivnimi zadrugami so vinarske zadruga nele prodale vse svoje prejšnje zaloge, temveč pridobile toliko odjemalcev, da izkazujejo prav lep blagovni promet in lepe dobičke. V interesu naših vinarov je, da si tudi za bodoče zasigurajo stalne odjemalce, kar bo v bodoče tem lažje, ker se bo v krajih, ki ne pridelujejo vina, n. pr. na Koroškem dala onemogočiti konkurenca vin iz drugih dežel, ki ne spadajo v področje naše države. Zadruga pa morajo, kakor vinski trgovci, delati reklamo za svoja vina z nastavljanjem potnikov, z vzdrževanjem vinskih kleti oz. zalog v krajih, kjer hočejo pridobiti odjemalce.

Največ so vsled vojske trpele mlekarne zadruga in sicer na jedni strani radi tega, ker se je rekviriralo ogromne množine živine, tudi krav, in je vsled tega padla množina mleka, na drugi strani, ker so razne oblasti zahtevale, da so morali živinorejci oddajati mleko za bolnišnice itd. naravnost, na tretji strani pa osobito radi tega, ker je mestno prebivalstvo trumoma drlo na deželo in tam

za vsako ceno, največkrat pa proti zamenjavi blaga, katerega kmet ni mogel dobiti, pokupilo ogromne množine mleka. V mlekarske zadruge je prihajalo jako malo mleka, bile so prisiljene jedna za drugo ustaviti svoje delovanje. Preteklo bo precej časa, predno bo mogoče pričeti z delom, bilo bi pa napačno, ako bi radi tega razdružili mlekarske zadruge, katere čaka važno delo, ko se bo število živine povzdignilo in bodo imeli kmetje spet težkoče radi vnovčenja mleka. V tej prehodni dobi pa naj mlekarske zadruge, kar se vrši na Nižjem in Gornjem Avstrijskem, vrše prodajo jaje, perutnine in strdi, da morejo v prehodni dobi obstati.

4. Za povzdigo živinoreje se je v deželah na jugu malo storilo, le Kranjska dela v tem oziru izjemo. Delo in uspehe živinorejskih zadrug, katere so si stavile nalogo izboljšati živinorejo, najvažnejšo gospodarsko panogo na jugu, je uničila vojska in bo treba v tem oziru začeti z delom na novo. Da bo imelo delo zaželjen uspeh, moramo upoštevati skušnjje v drugih deželah in ustvariti moderne organizacije za pospeševanje živinoreje. Uspešno delo teh zadrug je le mogoče, ako imajo večji okoliš, ki naj obsega jedno večje ali več manjših župnij. Da se mnogo živinorejskih zadrug ni moglo razviti, oziroma ni niti prišlo do pravega dela, je bil večinoma kriv premajhen okoliš. Zadruge za okrožje, v katerem se goji živina iste pasme, naj se združijo v zvezo, katera naj ima kot poslovodjo nastavljenega jednega ali več živinorejskih instruktorjev. Naloga teh instruktorjev je, da vrše kontrolo pri posameznih posestnikih glede krmljenja, strežbe živine, da preiskujejo mleko z ozirom na toščobo in da delujejo za zboljšanje hlevov. Zveze živinorejskih zadrug prirejajo sejme plemenske živine v zvezi z premovanji in streme za tem, da povzdignejo živinorejo v toliko, da se bo lahko vsa plemenska živina izredila doma in da ne bo treba milijone in milijone za plemensko živino oddajati inozemstvu.

Da morejo živinorejske zadruge delovati v označenem smislu, potrebujejo znatna denarna sredstva. Radi tega se morajo upeljati primerno visoki deleži in primerni letni prispevki. Mnogo bode pripomogla država k razvoju živinorejskih zadrug, ako jim bode le dovolila vzdrževati plemenjake in določila primerne pristojbine, katere pa naj bodo za člane živinorejskih zadrug nižje kot za nečlane. V bodoče treba pri vseh zadrugah bolj uvaževati načelo samopomoči, država naj le z umestnimi naredbami pospešuje razvoj zadružništva. Pogled v staro Avstrijo nas uči, da malenkostne podpore ne pripomorejo k razvoju zadružništva, temveč vzamejo zadrugarjem zaupanje v lastno moč in potisnejo načelo samopomoči v ozadje.

5. Strojne zadruge so se izkazale v vojnem času, ko je bilo povsod pomanjkanje delavskih moči. Mnogo posestnikov, ki ob ustanovitvi strojnih zadrug ni hotelo o njih nič vedeti, se je zatekalo k njim, nastala je v mnogih krajih želja po ustanovitvi novih zadrug. Ker bo treba, ko nastopijo popolnoma redne razmere, delavske moči uporabiti za zboljšanje posestev, in za druga dela, katera so vsled vojske zaostala, bodo strojne zadruge, katere bo še treba izpopolniti z nabavo raznih strojev, ki so še potrebni, vedno večjega pomena za kmetijstvo. V krajih

kateri bodo dobili električno luč, — velike elektrarne bodo v kratkem začele delovati oz. se snujejo, — bode potrebno ustanoviti strojne zadruge, da se more uporabiti elektrika kot jako cena gonilna sila za stroje.

6. Delovanje zadružnih zvez je vsled vojske močno trpelo. Zveze niso mogle vsled pomanjkanja uradništva vršiti v polni meri svojih dolžnosti, osobito revizij ne; kot denarne centrale so imele težkoče radi ogromnih svot denarja, katerega so nalagale članice pri njih in za katerega se je težko doseglo primerno obrestovanje. Bodoča naloga zvez na jugu bo ustvariti jugoslovansko zadružno centralno blagajno, katera bo vršila denarno sporavnico med zvezami na jugu in jih osvobodila odvisnosti od bank, nadalje ustanoviti Zvezo jugoslovanskih zadrug, katera naj izdaja skupno zadružno glasilo, prireja letne zadružne kongrese, vzdržuje zadružne šole, komisijo za ispite revizorjev, ustanovi penzijski zavod za uslužbence. Ta Zveza naj stopi v stike z drugimi slovanskimi zvezami v drugih državah.

Najvažnejše delo zveze pa bo sodelovati pri novi zakonodaji in delovati na to, da bodo novi zakoni (zadružni zakon, revizijski zakon, davčni zakoni itd.) taki, da se bo moglo zadružništvo razvijati in napredovati. Nekatere zveze so že upeljale oddelke za zavarovanje, s čemur se omogoča kmetovalcem, da se v vseh zavarovanj se tičečih zadevah dobro pouče in da pride dobiček, katerega bi napravili razni agenti, ki mnogokrat delujejo v škodo kmeta, v prid kmečkemu stanu.

Kmečka posojilnica Raiffeisenovka naj bi bila kmetu banka, naj bi vršila vse one posle zanj, katere vrše banke za trgovce in industrijce. Med te posle spada v prvi vrsti plačevanje brez gotovine, po nakazilih. Zadružne zveze kot centrale kmetijskih zadrug imajo nalogo, da vse potrebno ukrenejo, da se upelje plačevanje brez gotovine.

7. V časih pred vojsko so nekatere Zveze, med katerimi ni bila Zadružna zveza v Ljubljani zadnja, v veliki meri vršile pouk v zadružništvu, kakor tudi v kmetijstvu potom predavanj, eno in večdnevni tečajev itd. Ta pouk pa v mnogih deželah ni bil tako organiziran, kakor bi bilo želeli in niso kmetijske korporacije skupno postopale. Da se more delo jednotno vršiti, je nujno potrebno, da vse kmetijske organizacije glede kmetijskega pouka jednotno postopajo. Da si vzgojimo sposobnih zadružnih delavcev, kojih mnogo smo v vojski izgubili, bo potrebno prirejevati daljše zadružne tečaje za izobrazbo začetnikov, krajše za one zadrugarje, ki so že nekaj časa delovali v zadrugah, tečaje za nadzorstvo, eno ali dvanedevne kmetijske tečaje. Jako dobro so se obnesla zadružna okrožja z letnimi sestanki zastopnikov zadrug na sedežu posameznih zadrug, ki spadajo v okrožje. Zanimanje za zadružništvo se povzdigne, ako so občni zbori dobro obiskani in se zanimivo poročilo poda v poslovanju v preteklem letu ter postavi na dnevni red kako predavanje.

V obče nas uči skušnja, da se pri zadrugah, pri katerih je bilo ljudstvo poučeno, pri katerih je ljudstvo imelo prilike spoznati natančno cel položaj zadruga, tudi v viharnih časih, pri raznih zadružnih polomih, katerih je bilo pred vojsko precej, vsi taki dogodki potekli brez škode za zadruga.

Nauk za bodočnost naj bo: Pri zadrugah kot demokratičnih gospodarskih organizacijah naj bo vsak funkcionar natanko poučen o vsem poslovanju, naj si jedna sama oseba ne lasti pravice sama odločevati, naj pa bode tudi ljudstvo natančno poučeno o položaju zadruga.

Po vojski stopa združništvo v novo dobo, v dobo, v kateri bo treba celiti rane, katere je vsekala vojska našemu gospodarstvu. Veliko zaupanje stavi kmečki stan v združništvo, katero je v času pred vojsko mnogo storilo za gospodarsko osamosvojo kmečkega stanu, katero je pa tudi v vojnem času, ko je imel kmečki stan nabroj sovražnikov in škodljivcev, varovalo koristi kmetijstva in poslovalo po zdravih gospodarskih načelih. To zaupanje si bo združništvo ohranilo in pomnožilo, ako bo v prehodni dobi in v mirnem času z isto vnemo kot pred vojsko delovalo za povzdigo kmečkega stanu.

Novi denar.

V interesu vseh narodov nekdanje avstrijske države je, da se ugotovi vrednost krone. Dokler se to ne zgodi, bo vedno večja draginja in upor zoper razne dajatve, kajti vsak ima rajši blago kakor denar negotove vrednosti. To sicer ni vedno lepo, a je dejstvo. Zato je za Jugoslavijo jako nujno, da se reši vprašanje valute.

Denar je že večkrat izgubil na svoji veljavi. Leta 1866 je padel goldinar na 75 leta 1859 na 66 in leta 1811 celo na petino ali 12 krajcarjev. Kako bo z našo krono? Ker je baje le 300 milijonov zlata v kritje 25 milijard kron, bi se krona spravila na staro vrednost le tedaj, če bi posamezne države prevzele po gotovem ključu kritje vseh bankovcev na se. Če bodo to hotele in mogle, je drugo vprašanje. Čim prej smo na jasnem v tem oziru, toliko bolje za trgovino in obrt, toliko prej mine draginja in pridejo na dan živila in razne potrebščine.

Ako se to ne more doseči v najkrajšem času, je treba izdati nov denar. (Če bi kazalo sprejeti srbski denar, ne morem soditi, ker mi ni znan finančni položaj kraljevine). Novi denar mora biti dobro fundiran t. j. imeti mora tako kritje, da ga bo vsak rad vzel, in da bo toliko plačal kolikor ima zapisano na čelu. To se more zgoditi potem posojila za nabavo zlata, ki bi služilo v kritje novega denarja. Pa to zna biti jako nevarno, ker ne vemo, kako se bo razvilo narodno gospodarstvo, ker ne vemo bo li naša bilanca aktivna ali pasivna. V tem oziru je bolje, da smo pesimisti. Posojilo za zlato bi se moralo oddati v inozemstvo in tja tudi plačevati obresti v zlatu. V slučaju pasivnosti naše bilance, bi morali plačevati obresti iz zaloge zlata, ki bi se polagoma izčrpala in prišel bi čas ko bi imeli še ves dolg, pa nič zlata. Mislimo si, da bi shajali s posojilom ene milijarde, na leto bi bilo treba plačati 50 milijonov, v 10 letih 500 in v 20 letih eno milijardo. Čez dvajset let bi imeli še ves dolg, pa nič zlata in če bi hoteli kroni obdržati isto veljavo, bi morali najeti zopet novo posojilo. In bilo bi treba obrestovati 2 milijardi.

Ker bomo itak morali najeti posojilo, da plačamo kvoto starega državnega dolga, ki je v rokah naših zdajnih zaveznikov, dalje posojilo v pomoč kronam in posojilo v delno poplačilo vojnih posojil, da se ne uniči eksistenca toliko ljudi, ki so nevede in nehote n. pr. mladoletni in prisiljeni podpisovali vojno posojilo, bi bila vsa ta posojila s posojilom za fundiranje denarja preveliko breme za mlado državo. Vsak pa, ki s prevelikim dolgom prevzeme kako gospodarstvo, se brez izvanredne pomoči ne more rešiti poloma. Zato treba iskati načina, kako bi se novi denar fundiral brez posojila v inozemstvu in vsejedno imel zaupanje doma in drugod. Pa kako?

Hipotečne banke izdajajo zastavne liste po 100, 200, 500 in 1000 kr. ktere vsak rad sprejme. SHS država bodi taka hipotična banka, ki prevzame vse vknjižene dolgove in jih plača z zastavnimi listi, ki naj imajo obliko denarja po 1, 5, 10, 20, 100, 1000 kr. Vsak jih bo rad vzela, ker bo vedel da so fundirane s hipotekami.

Kolika korist za državo, kateri bi ne bilo treba plačevati nobenih obresti! Kolika korist za dolžnika, ki bi tudi ne plačeval nobenih obresti. Državi bi plačal 20/0 za amortizacijo in 1—20/0 denarnemu oddelku za vso manipulacijo kakor evidenco vknjižb, sprejem vplačil i. t. d. Kolika možnost (g. poverjenik za socialno oskrbo čujte), da si pridobe vojaki, invalidi in drugi ki imajo le pridne roke, lastno ognjišče.

Če bi bilo premalo hipotek in tako premalo denarja, lahko pritegnemo sem komunalne dolgove, kar bi gotovo prijalo našim mestom, katera čakajo imenitne naloge, a jih ovirajo obresti dolgov. In če bi še to ne zadostovalo, imamo železnice, imamo vodne moči i. t. d.

S to uvedbo bi se sicer oprostilo veliko kapitala in ni se nam bati, da bi se ne mogel obrestonosno naložiti, vsaj nimamo industrije, ne trgovine, ne ladij, vsaj imamo neizrabljenih toliko naravnih moči.

To idejo je propagiral že pred leti kršč. socialni poslanec Schlesinger a ostal glas vpijočega v puščavi, ali ostanem tudi jaz? K. T.

Miloš Stibler:

Širite zadružno časopisje!

Na občnem zboru „Zadružne Zveze v Ljubljani“ je poročal g. ravnatelj Legat, da se tiska „Narodni Gospodar“ v 1300 izvodih. Odkrito priznam, da me je to poročilo uprav razočaralo. Strokovni list največje slovenske gospodarske organizacije se tiska komaj v 1300 izvodih! In še od teh se je razdelilo krog 1000 izvodov brezplačno, ker je prejemale vsaka članica Zadružne zveze po dva izvoda že radi tega, ker je pri zvezi včlanjena, torej ne vsled posebnega naročila. Ostane za naročnike, o katerih je misliti, da prejemajo list res iz zanimanja, komaj 300 izvodov. Slabo spričevalo za naše ljudstvo. Toda bodimo odkritosrčni: Morebiti tudi upravništvo lista ni brez dolga, kajti tudi za najboljši in najko-

ristnejši časopis je treba premišljene in korenite agitacije, da se dovolj razširi med ljudstvom. Ali ima upravnništvo zavest, da je v tem oziru dovolj storilo?

Izkušnja nas uči, da se vrše v članstvu zadrug pri normalnem razvoju neprestano spremembe. Neprestano pristopajo novi člani in tudi za vodstvo zadrug, za načelstvo in nadzorstvo, je treba vedno imeti na razpolago sposobnih, poučenih ljudi, da se spopolnijo mesta, ki so se izpraznila bodisi glede smrti, bodisi vsled prostovoljnega izstopa, bodisi vsled tega, ker članstvo iz kateregakoli razloga ni maralo zopetne izvolitve. Zadružništvo raste in se razvija, zaslužne naloge in zadružni pojmi postajajo vedno bolj komplicirani. Zato je treba posvetiti tudi vedno več pozornosti koreniti zadružni vzgoji zadružnikov in vodstvenih članov. Zadruge bi morale misliti na to, da zberejo vsako leto vse tiste člane, ki so v zadnjem letu nanovo pristopili, in jih pouče vsaj o najvažnejših članskih dolžnostih in pravicah. Osobito pa mora vsaka zadruga skrbeti za nekako rezervo, iz katere se zajemajo v slučaju potrebe novi člani načelstva in nadzorstva. H temu je treba treh stvari: Pouka, pouka in še enkrat pouka! Čim več je tega v zadrugi najti, tembolj je zagotovljena bodočnost zadruge.

Iz primitivnih zadrug se je pričelo razvijati zadružništvo. Revnejši sloji so spoznali, da jih zasebni denarni mogotec pri posojevanju odira, pa so se združili v zadruge, da se znebe oderuškega posojevalca. Videli so, da jih odira trgovec, pa so ga izločili z ustanovitvijo nakupne in prodajne zadruge. Isti motivi se najdejo pri vseh ostalih vrstah zadrug. Bili so to prav lahko razumljivi razlogi. Toda vse gospodarsko življenje se razvija in išče novih oblik, novih potov. Danes še stojimo pred čudovitim problemom socializacije narodnega gospodarstva. Gotovo ne more ta problem nikogar bolj zanimati, kakor ravno zadrugarja. Kar dela zadrugar že desetletja, v to se začne naenkrat gnati ves svet in mi vidimo, kako se pripravljajo dogodki, ki bodo v doglednem času gospodarsko lice celega sveta popolnoma spremenili. Dalekosežnosti teh dogodkov se mora zadrugar zavedati in jo vsled tega pravočasno spoznati. H takemu spoznavanju je potreben pouk, katerega širiti je najvišja dolžnost zadrug.

Zadruge morajo torej skrbeti za pouk. To se doseže s prirejanjem poučnih sestankov, s predavanji in razgovori, osobito pa z razširjanjem zadružnega čtiva. V prvi vrsti prihaja tu v poštev strokovno zadružno časopisje. Zadruge naj agitirajo, da dobe v svojem članstvu in v obče v svojem okolišu naročnikov na zadružni list. To je prvo delo. Razuntega pa bi morala vsaka zadruga naročiti več izvodov in jih redno razdeljevati med člane načelstva in nadzorstva ter med mlajše ljudi, o katerih je misliti, da prihajajo svoječasno v poštev kot kandidatje za mesta v načelstvu in nadzorstvu. To agitično delo zadrugam ne bo težko opravljati, kajti skoraj vseskozi vodijo naše zadruge le inteligentni možje, duhovniki in drugi razumniki. Zadružnih listov pa tudi v bralnih društvih, čitalnicah in ljudskih knjižnicah ne sme manjkati.

Seveda je pogoj za uspeh pri takem agitacijskem delu v tem, da tudi uredništvo in upravnništvo lista v polni meri vršita napram listu svojo dolžnost. Prvo, kar se mora zahtevati je, da mora list redno izhajati. Pustimo preteklost!

Morebiti je vojska zakrivila nerednost, včasih so bile krive morebiti tudi kake druge okolnosti. Pustimo to in se zavedajmo samo bodočnosti. Naj bo red v izhajanju lista. Naj pa se vedno tudi skrbi za primerno vsebino. Zadrudni list naj se peča le z zadrudnimi zadevami, kakor je samoobsebi umevno, da bomo iskali v živinorejskem listu le stvari, ki se tičejo živinoreje, v gostilničarkem vestniku le zadeve gostilničarske obrti, v zavarovalnem listu le zavarovalne zadeve itd. Zadrudni list zadrudništvu in vprašanjem, ki imajo ozko zvezo z zadrudništvom. To je ena točka. Druga točka, ki dela našim urednikom mnogo preglavic, je ta, da ne zazumejo pridobiti sotrudnikov in vendar noben list ne more trajno zdržati brez dopisnikov, sotrudnikov. Cim več jih sodeluje, tem boljši, tem zanimivejši bo list. Več ljudi več ve, to velja tudi za zadrudništvo. Ampak pri nas si zadrudni delavci sami navadno ne upajo vzeti peresa v roke in pisati za zadrudni list, uredniku pa tudi manjka potrebne korajže, da bi si pridobil sotrudnikov, oziroma da bi si jih vzgojil. Opažam, da uredništva slovenskih listov vobče ne razumejo ravnati s sotrudniki, posebno pa velja to že za strokovne liste. Urednik mora sotrudnikov iskati in jih vzgajati. Vabiti ljudi, da pišejo. Koliko imamo po zadrugah izvrstnih praktikov in opazovalcev. To in ono ve, toda treba ga je opozoriti, da ve, in treba ga je poučiti, kako naj piše. Mnogokrat je treba takim ljudem prepisati, o čem naj razpravljajo, treba jim staviti vprašanja, na katera naj odgovarjajo, treba jim bo morebiti tudi dati na razpolago kake knjige itd. Brez takega dela si dobrega urednika za strokovni list v naših razmerah sploh ne morem predstavljati.

Vidimo torej dolžnosti zadruga in dolžnosti uredništva oziroma upravnništva. Teh dolžnosti nobena stran ne bo več smela zanemarjati, kajti sporočena številka 1300 je sramota, velika sramota. Znak velike zaostalosti, ki jo je nujno treba odpraviti. To zahteva korist zadrudništva.

**Izvršilna naredba poverjeništvu za finance v sporazumu
s poverjeništvoma za notranje zadeve in za promet
o uvozu bankovcev (papirnega denarja) avstroogrške banke. (Naredba št. 252,
Uradni list XXXIII z dne 8. januarja 1919.)**

K točki II., zadnji odstavek.

Zoper osebe, ki dohajajo z ozemlja, zasedenega po tujih silah, se uvede kazensko postopanje samo, če bije nanje upravičeni sum, da poizkušajo namenoma kršiti uvozno prepoved. Obvezani so pa, da izroče vsoto bankovcev, presežajočo vrednost 2000 K, proti pobotnici kontrolnemu organu, ki jo vsakokrat takoj vpošlji najbližjemu davčnemu uradu ali pa finančni deželni blagajni v Ljubljani. Davčni urad ali finančna deželna blagajna v Ljubljani naj prevzame denar in ga shrani kot finančni depozit ter naj še isti dan o tem poroča finančnemu deželnemu ravnateljstvu v Ljubljani.

Došlec se izkaži s pobotnico pri finančnem ravnateljstvu v Ljubljani, ki nemudoma odredi po svoji previdnosti, da se odvzeta vsota v celoti ali deloma vrne ali pa naloži pod zaporo države pri tistem zavodu in na tisti način, ki ga udeleženec ozuači.

K točki III.

Za osebe, ki dolajajo preko ozemlja Nemške Avstrije, izdaja dovolitve začasno samo Konzularna agentura SHS na Dunaju.

K točki IV.

Prošnje za olajšave v zmislu te točke je ustno ali pisмено vložiti pri poverjeništvu za finance. Ne da bi bilo treba prositi še posebe, pa so začasno dovoljene nastopne izjeme od uvozne prepovedi:

1. Promet s poštnimi nakaznicami do 1000 K in z nakaznicami poštnega hranilničnega urada na Dunaju do 2000 K v hranilničnem in čekovnem prometu je prost. Nakaznice tega urada, glaseče se na več kakor 2000 K, pa je izplačati samo, če jih je vpogledalo in opremilo s svojim potrdilom finančno deželno ravnateljstvo v Ljubljani. Državni in občinski uradi ne potrebujejo te dovolitve.

2. Iste olajšave, ki so dovoljene za nakaznice poštnega hranilničnega urada na Dunaju (točka 1), veljajo tudi za nakazilni promet zasebnih denarnih zavodov.

V Ljubljani, dne 9. januarja 1919.

Dr. Kukovec s. r.

Dr. Pestotnik s. r.

Dr. Brejc s. r.

Javen poziv vsem, ki imajo v inozemstvu terjatve v avstro-ogrskih kronah.

Na podstavi ukazov kr. ministrstev za finance in za notranje zadeve z dne 17., oziroma 19. januarja 1919., se pozivljejo vsi denarni zavodi, vse trgovske firme, delniške in komanditne družbe, zadruga, vsa industrijska podjetja kakor tudi vsi zasebniki, naj naznanijo poverjeništvu za finance v Ljubljani (Poljanska cesta št. 2) najkasneje do dne

5. februarja 1919.

po stanju z dne 31. januarja 1919. vse svoje kronske terjatve (vloge; kar imajo v dobro) v inozemstvu.

Ta poziv velja za vse območje narodne vlade SHS v Ljubljani in za tuzemce iz tega območja, ki bivajo v inozemstvu ali na ozemlju, zasedenem po tujih silah.

Kar je podružnic inozemskih denarnih zavodov v območju narodne vlade SHS v Ljubljani, naj priglase tudi terjatve svoje tuzemske klientele; klienteli torej ni treba teh terjatev prijavljati še posebe.

Prijave naj se pošljejo, če le mogoče, rekomandirano.

V prijavi naj se točno napove:

1. ime in bivališče (sedež) vsakega prijavnika;
2. ime in bivališče (sedež) itd. vsakega dolžnika;
3. vrsta terjatve (na primer posojilna terjatev, vloga, kontokorentna ali terjatev iz žirovnega ali poštnohranilničnega prometa itd.);
4. znesek terjatve po stanju glavnice z dne 31. januarja 1919. (krone);
5. skupni znesek vseh terjatev (krone).

Popis inozemskih kronskih terjatev je odrejen v zvezi z žigosanjem bankoveev in je kakor to eminentne gospodarske važnosti. Torej naj nihče ne zamudi pravočasne prijave.

Občinstvo se izrečno opozarja, da se podatki prijav ne bodo uporabljali v davčne namene.

V Ljubljani, dne 21. januarja 1919.

Poverjenik za finance: **dr. Kukovec** s. r.

Naredba celokupne deželne vlade za Slovenijo o ustanovitvi gospodarske komisije za stvarno demobilizacijo.

1. V svrhu vrhovnega gospodarstva z demobilizacijskim blagom, ki je v območju deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani, se je ustanovila gospodarska komisija za stvarno demobilizacijo v Ljubljani.

2. Sestava komisije ta-le:

- a) načelnik komisije, ki ga imenuje predsedništvo deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani;
- b) dva zastopnika urada za pospeševanje obrti v Ljubljani;
- c) dva zastopnika trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani;
- č) dva zastopnika poverjeništa za kmetijstvo, od katerih mora biti eden izbran po predlogu Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani;
- d) dva zastopnika poverjeništa za socialno skrbstvo;
- e) dva zastopnika poverjeništa za promet;
- f) dva zastopnika vojaškega poveljništva v Ljubljani.

3. Komisija prevzame od sedanjega demobilizacijskega oddelka prehodnogospodarskega urada upravo vsega demobilizacijskega blaga. Pravomočno odločuje o porazdelitvi takega blaga med interese po načelu, da je treba pred vsem vpoštevati koristi države in potrebe neposrednih porabnikov, zlasti producentov, obrtnikov in industrijcev, rogo izključivši špekulacijsko nakupovanje v svrhu preprodaje. Kolikor se odda blaga prosti trgovini, določi in nadziru komisija v vseh primernih tudi nadrobne prodajne cene.

4. Pri oddajanju demobilizacijskega blaga velja nastopni način poslovanja:

Vse blago se oddaja načeloma le proti plačilu v gotovini po pravilni ocenitvi s strokovnjaki, izvedenci ali praktiki ali pa na dražbi.

Za razdelitev blaga trgovcem, obrtnikom in industrijcem sta gospodarski komisiji za stvarno demobilizacijo na razpolago trgovska in obrtniška zbornica in urad za pospeševanje obrti, za razdelitev blaga poljedelcem pa poverjeništo za kmetijstvo. Ostalim interesentom bo komisija za stvarno demobilizacijo sama dodeljevala demobilizacijsko blago.

5. Komisija deluje v skupnih sejah, je sklepa z večino glasov. Načelnika zastopa v odsotnosti najstarejši član. Vse večje dodelitve demobilizacijskega blaga se izvršujejo le v sejah; sicer pa jih po že ugotovljenih načelih opravljajo organi, po komisiji za to pooblašteni, ki so osebno odgovorni za vse dodelitve.

6. V vseh sporih principialnega značaja odloča celokupna deželna vlada za Slovenijo v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 29. januarja 1919.

Dr. Brejc s. r., predsednik.

Dr. Žerjav s. r., podpredsednik.

Prelat **Kalan** s. r.

Dr. Verstovšek s. r.

Dr. Ravnihar s. r.

Zadružništvo ni zastopano.

≡≡≡ Zadružni in gospodarski pregled. ≡≡≡

Osrednje zadružne organizacije stare Avstroogrske bodo vsled poloma seveda močno trpele. V pošte v jih prihaja cela vrsta. Splošna zveza avstrijskih kmetijskih zadrug na Dunaju je obstojala za celo Avstrijo in združuje danes 30 zadružnih zvez, med temi je 5 jugoslovanskih. Vse te zveze so šte le koncem 1917 9340 članic. Organizaciji odpadejo vse nenemške, pa tudi nekatere nemške zadružne zveze. Tako gotovo odpadejo nemške zveze na Češkem, Moravskem, v

Šleziji, v Galiciji in v Bukovini. Teško da bi se mogla organizacija vzdržati samo za Nemško Avstrijo. Splošna zveza nemških pridobitnih zadrug na Dunaju (zveza nemških šulcedeličevk v Avstriji) je štela koncem 1919 v celi Avstriji 767 članic, med temi 426 posojilnic in 176 konzumnih zadrug. Odpadeta ji krog dve tretjini vseh članic. Vzdržala se bo v manjšem obsegu za Nemško Avstrijo. Peča se le z revizijo in interesnim zastopstvom. Osrednja zveza avstrijskih konzumnih zadrug na Dunaju deluje za celo Avstrijo in se in se peča z revizijo in interesnim zastopstvom. Šteje okroglo 600 članic. Izgubi jih najmanj polovico. Isto velja za osrednjo nakupno družbo avstrijskih konzumnih zadrug, ki dobavlja zadrugam blago. Obe organizaciji se bodeta omejili v bodoče na Nemško Avstrijo. „Hangya“ (Čebela) v Budimpešti je blagovna centrala ogrskih konzumnih zadrug, katerih šteje okroglo 1700. Izgubila bo polovico članic. Organizacija je bila že svoj čas močno prizadeta, ko so prišli Romuni na Sedmograško. Uničenih je bilo takrat 127 zadrug, izguba je znašala poldrugi milijon kron. Deželna osrednja kreditna zadruga v Budimpešti posluje za celo Ogrsko. Peča se z denarnimi posli kot centrala ogrskih zadrug, z revizijo in interesnim zastopstvom. Šteje nad 2400 zadrug in jih istotako izgubi najmanj polovico. Obe budimpeštanski organizaciji bodete svoje delo nadaljevali v zmanjšanem obsegu za novo madžarsko republiko.

Nemške zadrugne zveze in Jugoslavija. Štiri nemške zadrugne zveze raztezajo svoj delokrog deloma v jugoslovansko ozemlje in sicer: Zveza kmetijskih zadrug na Štajerskem v Gradcu, Deželna zveza kmetijskih zadrug na Koroškem v Celovcu, Splošna zveza nemških pridobitnih zadrug na Avstrijskem na Dunaju (t. j. zveza nemških šulcedeličevk ali takozvana Wrabetz-ova zveza) ter Osrednja zveza avstrijskih konzumnih zadrug na Dunaju. Graška zveza ima v slovenskem ozemlju Štajerske nad 70 zadrug, med tem polovico takih, ki so že doslej imele slovenski uradni

jezik. V celem je štela ta zveza koncem l. 1917. 383 članic. Celovška zveza je štela koncem 1917 154 članic, med temi jih je nad tretjino v slovenskem ozemlju; zveza sama ima svoj sedež na jugoslovanskih tleh. Zadruge imajo nemški poslovni jezik. Zveza šulcedeličevk ima v našem ozemlju nad 30 nemško uradujočih članic. Zveza konzumnih zadrug šteje v jugoslovanskem ozemlju krog 20, deloma slovensko uradujočih zadrug. V celem odpade imenovanim nemškim zvezam na Jugoslavijo krog 170—200 zadrug. Natančno število se bo dalo določiti še le, ko bodo znane meje. Del teh zadrug je že doslej uradoval slovensko, med ostalimi jih je velika večina takih, ki bodo v novih razmerah lahko brez vsake škode uvedle slovenski poslovni jezik, ker obstoji članstvo po večini itak iz Slovencev.

„Coo“ (izgovarjaj „Koo“), tako imenujejo francoski vojaki svoje prodajalne na fronti. „Coo“ je skrajšano mesto „Coopérative“, kar pomeni zadrugo. Zasebni trgovci so namreč tudi na francoski fronti grdo odirali uboge vojake s pretiranimi cenami. Toda francoski vojak gospodarsko drugače misli, kakor n. pr. pri nas. Posamezni vojaški oddelki so zasebne trgovce kratkoinmalo spodili in si ustanovili neke vrste lastne konzumne zadruge. Le te sedaj blago naročajo in razpečavajo brez dobička med vojake. „Coo“ so pri francoskih vojakih jako priljubljene.

Zadružništvo v volilnem boju. Angleški zadrugarji so v zadnji dobi že ponovno razpravljali o vprašanju, kako bi si zadružništvo dobilo v parlamentu lastno zastopstvo. Na dveh kongresih je bilo sklenjeno ustanoviti posebno zadrugno stranko, ki bi postavljala zadrugne kandidate pri vseh volitvah. Dne 30. prosinca t. l. se je vršila nadomestna volitev v Lancastru za zbornico poslancev. Zadrugarji so prvič nastopili z lastnim kandidatom. Kandidiral je H. J. May, tajnik mednarodne zadrugne zveze. Toda izkazalo se je, da se je članstvo zadrug pre malo zavzemalo za izvolitev, kajti May je propadel z 2832 glasovi proti 8520 glasovom. Zadrugno časopisje pravi, da je bilo volilstvo v zadrugnem smislu še

premalo poučeno. Niti delavska stranka ni podpirala združnega kandidata, dasiravno tvori delavstvo jedro članstva v konzumnih zadrugah.

Zveza nemških šulcedeličevk v Avstriji je štela koncem l. 1917 767 zadrug in sicer 426 posojilnic, 176 konzumnih in 165 raznih drugih zadrug. Zveza je raztezala svoj delokrog na celo staro državo in izgubi vsled novih razmer skoraj dve tretjini svojih članic, ki poslujejo izven mej nove Nemške Avstrije. Na jugoslovansko ozemlje odpade nad 30 zadrug in sicer skoraj same posojilnice. Posebno mnogo pa jih je seveda na Češkem, Moravskem, v Šleziji in Bukovini, ki vse odpadejo. Nekaj jih gre v izgubo tudi na južnem Tirolskem. Izmed staroavstrijskih združnih zvez vsled razpada države menda nobena združna organizacija ne bo toliko prizadeta, kakor ravno zveza nemških šulcedeličevk na Dunaju.

Združništvo in mirovni kongres.

Francoski zadrugarji so pozvali Londonsko Mednarodno združno zvezo, da se naj združništvo udeleži mirovnega kongresa. Zveza je o predlogu razpravljala, a ga je s posebno spomenico odklonila. Spomenica izvaja: Mir med narodi je bil vedno važen vzor združništva vseh narodov. Tudi bo obstojalo glavno delo mirovne konference v tem, da se zagotovi trajen mir. Vkljub temu ni gotovo, da bi sodelovanje Mednarodne združne zveze pri mirovni konferenci bilo priporočljivo. V bistvu stvari je, da bodo duhovi na mirovni konferenci polni bridkosti, kajti razpravljalo se bo o nenavadno težavnih vprašanjih, o velikosti posameznih držav, o narodnosti, o aneksijah in odškodninah. Ta vprašanja združništva neposredno ne zanimajo. Nasprotno, ako bi se zadruga vmešavale v ta sporna vprašanja, bi to utegnilo le škodljivo vplivati na mednarodne združne stike, ki jih bomo morali zopet gojiti. Bolje torej ne pošiljati zadrug na kongres, temveč se naj zadrugarji celega sveta izjavijo za ligo narodov; takim izjavam naj v primernem času sledi sestanek zadrugarjev vseh narodov.

Vrtne zadruga so obstojale že pred vojsko, znane pa so postale še le zadnja leta. Prehranjevanje mestnega prebivalstva je postajalo od leta do leta težavnejše, zato je vsakdo začel razmišljavati, kako bi dobil kos zemlje v najem, da si zagotovi vsaj nekaj krompirja in sočivja. V tej sili je nastalo mnogo vrtnih zadrug, ki so jemale v najem v bližini mest posestva zasebnikov, v prvi vrsti pa so se skušile polastiti javnih zemljišč, kakoršnih je v mestih vedno dovolj. Vrtna zadruga v Vratislavi je n. pr. imela l. 1917 — ustanovila se je še le l. 1916 v mesecu grudnu — v najemu že zemljišč v skupnem obsegu 135.600 kvadratnih metrov. Zemljo je prevzelo 343 najemnikov — posameznikov. Plačevali so od metra po 4 do 18 fenigov. V Hamburgu obstoji okroglo 11000 malih vrtov in se vrednost pridelka računi na več kakor 5 milijonov mark letno. Podobno je v drugih mestih. Uvaževati je treba, da obdelujejo to zemljo meščani v svojih prostih urah in meščanke. Tega dela v prid kmetijski produkciji bi ne bilo, ako bi se ljudem ne dalo na razpolago zemlje. Dosedanja izkušnja uči, da javni zastopi kot lastniki najete zemlje tako akcijo seveda vedno podpirajo. Zasebni lastniki pa kaj radi zahtevajo od leta do leta večjo najemnino. Zato kaže sklepati vedno dolgodobne pogodbe, ker je itak jasno, da bo pomanjkanje živil trajalo še precej let. V Nemčiji se je že tudi nasvetovalo, naj se velika industrija izseli iz mest na deželo, ker se tam delavce lahko preskrbi z malimi vrtovi, kar pomeni v prehrani veliko pomoč.

Združna šola v Petrogradu se ustanovi po sklepu osrednje združne zveze petrograjske. Zveza je v ta namen izdala 10.000 rubljev. Učni red obsega dva načrta, minimalni načrt in višji znanstveni načrt. Po prvem načrtu bi se vršil pouk celo leto s sledečimi predmeti: Politična ekonomija, teorija statistike, narodna industrija in trgovina, združna statistika, zgodovina združništva, splošna teorija združništva, teorija distributivnih, kreditnih in produktivnih zadrug. Znanstveni načrt ima dva oddelka. Prvi oddelek se peča v splo-

šnem z gospodarsko vedo in obravnava sledeče predmete: Zgodovina ekonomije, socijologija, teorija socijalizma, združništvo in socijalizem, združništvo in kmetijstvo, pravoznanstvo in združništvo, združništvo in zemstva, združništvo in krajevne oblasti, delavske zadruga in delavske strokovne organizacije, socijalna politika združnega gibanja, združništvo in uslužbenci zadrug, medsebojno razmerje združnih zvez, združništvo in vzgoja, glavna načela politične vede. Drugi oddelek naj vzgaja združne inštruktorje in obravnava sledeče predmete:

Knjigovodstvo, splošno in za razne vrste zadrug; trgovska korespondenca; organizacija in bistvo kredita in bank; blagoznanstvo; združno zavarovalništvo; združna vzgoja; naloge združnih inštruktorjev. — Pouk po prvem načrtu je razdeljen na 336 ur in je namenjen ljudem, ki čez dan opravljajo svoje poklicno delo; vršil se bo torej ob večerih. Pouk po znanstvenem načrtu bo celodneven. — Celi načrt petograjske združne šole je vsekakor zanimiv odsev sedanjih družabnih razmer v ruskem narodu. S.

Razglas.

Podpisana zadruga razglša, da bo obrestovala hranilne vloge od 1. marca 1919 dalje po 2⁰/₀.

Vlagateljem, ki se ne strinjajo z znižanjem obrestne mere, je dano na prosto voljo, svoje vloge dvigniti pred potekom tega roka.

Hranilnica in posojilnica v Kamniku, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Razglas.

Hranilnica in posojilnica v Vodichah, registrirana zadruga z neomejeno zavezo naznanja, da je sklenilo načelstvo v svoji seji dne 9. februarja 1919, da se vloge vložene od 1. januarja ne bodo obrestovale do 1. marca t. l.

Vodice, dne 9. februarja 1919.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Blokah, registrirane zadruga z neomejeno zavezo, ki se bo vršil dne 30. marca 1919 ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1918.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev računskega pregledovalca.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Razglas.

Podpisana zadruga razglša, da bo obrestovala hranilne vloge od 1. marca 1919 dalje po 1¹/₂ 0/0.

Vlagateljem, ki se ne strinjajo z znižanjem obrestne mere, je dano na prosto voljo, svoje vloge dvigniti pred potekom tega roka.

Hranilnica in posojilnica v Boh. Srednji vasi, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Razglas.

Podpisana zadruga razglša, da bo obrestovala hranilne vloge od 1. marca 1919 dalje po 2⁰/₀.

Vlagateljem, ki se ne strinjajo z znižanjem obrestne mere, je dano na prosto voljo, svoje vloge dvigniti pred potekom tega roka.

Hranilnica in posojilnica v Svečini, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Smedniku, registrirane zadruga z neomejeno zavezo, ki se bo vršil v nedeljo, dne 23. februarja 1919 ob 3. uri popoldne v Društvenem domu v Smedniku.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1918.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se čez pol ure na istem mestu in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo brezpogojno sklepal.

Vabilo na redni občni zbor

**Hranilnice in posojilnice
na Dobravi pri Kropi.**

registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 9. marca 1919 ob 3. uri
popoldne v župnišču.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1918.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Električno strojne zadruga v Šmarci,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 9. sušca 1919 popoldne
ob pol 4. uri v cerkvenišču na Homcu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Odobrenje računov za leto 1918.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Mošnjah,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 2. marca 1919 ob 7 uri
popoldne v šolskem poslopju v Mošnjah.

Dnevni red:

1. Volitev likvidatorja.
2. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Mošnjah,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 2. marca 1919 ob 8 uri
popoldne v šolskem poslopju v Mošnjah.

Dnevni red:

1. Volitev likvidatorja.
2. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Žlvinorajske zadruga v Sodražici,
registrovane zadruga z omejenim poroštvom,
ki se bo vršil dne 19. marca 1919 ob 3. uri
popoldne v občinski pisarni.

Dnevni red:

1. Čitanja in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo odbora.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1918.
4. Volitev odbora.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Podkorenu,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 27. aprila 1919 ob 4. uri
popoldne v zadrugi hiši.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev računskega zaključka za leto 1918.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Prihovi,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se vrši dne 19. marca 1919 po večernih
v društvenih prostorih.

Dnevni red:

1. Odobritev letnega računa za l. 1918.
2. Volitev načelstva in nadzorstva.
3. Slučajnosti.

Po sklepu uredništva.

Vabilo na XXIII. redni občni zbor

Posojilnice v Zatičini,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo, ki se vrši dne 25. marca 1919 ob 8. uri dopoldne v šoli v Zatičini.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zбора.
2. Poročilo načelstva.
3. Potrjenje računskega zaključka za l. 1918.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Prememba pravil.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen ob navedenem času, vrši se v treh tednih drug občni zbor, kateri sme brezpogojno sklepati.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Seleh,

registrovane zadruga z omejeno zavezo, ki se bo vršil dne 9. marca 1919 ob 4. uri popoldne v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1918.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na XI. občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Mirui,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo, ki se vrši dne 9. marca 1919, popoldne ob 3. uri v društvenih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1918.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Seleh,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo, ki se bo vršil dne 9. marca 1919 ob 3. uri popoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in računskega pregledovalca.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1918.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev računskega pregledovalca.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Št. Jerneju,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo, ki se bo vršil v nedeljo 9. sušca ob 3. uri popoldne v društveni dvorani.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zбора.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1918.
5. Volitev načelstva in nadzorstva.
6. Prost razgovor.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Laporju,

registrovane zadruga z neomejeno zavezo, ki se vrši dne 19. marca 1919 ob 3. uri pop. v uradnici.

Dnevni red:

1. Branje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zбора.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje rač. zaključka 1918.
4. Čitanje revizijskega zapisnika.
5. Slučajnosti.

Ako je zbor nesklepčen, se vrši pol ure poznej drugi z istim dnevnim redom ter sklepa brez ozira na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor
**Čevljarske gospodarske zadruge na
Dobračevi pri Žireh,**
registrovane zadruge z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 16. februarja 1919, ob
2. uri popoldne v zadrुžnih prostorih na
Dobračevi.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Čitanje revizijskega poročila.
5. Odobritev rač. zaključka za l. 1918.
6. Prememba pravil.
7. Volitev načelstva.
8. Volitev nadzorstva.
9. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo sklepal veljavno ne glede na število navzočih članov.

Razglas.

Podpisana zadruga razglašá, da bo obrestovala hranilne vloge od 15. februarja 1919 do preklica

po $1\frac{1}{2}\%$

Vlagateljem, ki se ne strinjajo z znižanjem obrestne mere, je dano na prosto

voljo, da dvignejo svoje vloge pred potekom tega roka.

Hranilnica in posojilnica v Smedniku
registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Razglas.

Podpisana zadruga razglašá, da bo obrestovala hranilne vloge od 1. aprila 1919 dalje

po $1\frac{1}{2}\%$

Vlagateljem, ki se ne strinjajo z znižanjem obrestne mere, je dano na prosto voljo, da dvignejo svoje vloge pred potekom tega roka.

Hranilnica in posojilnica na Boh. Bistrici
registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Razglas.

Podpisana zadruga razglašá, da bo obrestovala hranilne vloge od 1. februarja 1919 dalje

po $1\frac{1}{2}\%$

Vlagateljem, ki se ne strinjajo z znižanjem obrestne mere, je dano na prosto voljo, svoje vloge dvigniti pred potekom tega roka.

Hranilnica in posojilnica v Komendi
registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

P. n. članice!

Članice Zadrुžne zveze v Ljubljani se obveščajo, da se bodo od 15. februarja 1919 dalje obrestovale vse vloge v tekočem računu

po 2% .

Zadrुžna zveza Ljubljani
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

E. Legat,
ravnatelj

B. Remec,
podpredsednik

Naredba poverjenistva za notranje zadeve v sporazumu s poverjenistvom za trgovino in industrijo

glede bilanc in sklepanja o računskem zaključku gotovih podjetij in zadrug.

Končni termin, z naredbo celokupnega ministrstva z dne 24. junija 1918, drž. zak. št. 227, določen z dnem 31. decembra 1918,

do katerega so podjetja in zadruge, navedene v naredbi, oproščene dolžnosti, da sestavijo bilanco, oziroma do katerega jih upravna oblast sme oprostiti te dolžnosti in do katerega upravna oblast lahko dovoli podaljšavo roka za sklepanje o računskem zaključku, je za ozemlje Slovenije podaljšán do dne 30. junija 1919.

V Ljubljani, dne 1. februarja 1919.

Predsednik: dr. Brejc s. r.

Vabilo na redni občni zbor

**Sodarske zadruge v Tacnu
pod Šmarno goro,**

registrovane zadruge z omejeno zavezo
ki se bo vršil v nedeljo 2. marca 1919
ob 9. uri dopoldne v Tacnu št. 74 s sledečim
sporedom:

1. Poročilo načelstva o poslovnih letih
1915, 1916, 1917, 1918. in potrjenje letnih
računov;
2. Čitanje revizijskih poročil iz l. 1915
in 1917;
3. Volitev načelstva;
4. Volitev nadzorstva;
5. Sklepanje o razpustu zadruge potom
likvidacije in volitev likvidatorjev;
6. Slučajnosti. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Višnji gori,
registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 9. marca 1919. ob 4 uri
popoldne v uradnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o
občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za
l. 1918.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Poročilo o izvršeni reviziji.
8. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Trbojah,
registrovane zadruge z omejeno zavezo
ki se vrši dne 9. marca 1919 ob 10 uri
dopoldne v šoli.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za
leto 1918.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Razni nasveti.

Ko bi ta občni zbor ne bil sklepčen
ob navedenem času se vrši pol ure pozneje
drug občni zbor ki bo veljavno sklepal ne
glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Strojne zadruge v Dravljah,

registrovane zadruge z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 9. marca 1919 ob 4. uri
popoldne v

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o
zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za
leto 1918.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem
času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje
na istem mestu in po istem dnevnem redu
drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne
glede na število navzočih zadružnikov.

Vabilo na redni občni zbor

**Kmečke hranilnice in posojilnice
v Rajhenburgu,**

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 2. marca 1919 ob 8. uri
dopoldne v posojilničnem prostoru.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za
leto 1918.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem
času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje
na istem mestu in po istem dnevnem redu
drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne
glede na število navzočih zadružnikov.

♥ Tiskovine vseh vrst ♥

kakor: časopise, knjige, brošure, cenike, lepake, letake, usporede, tabele, račune, kuverte in pisemski papir s firmo, vizitke, naslovnice,

♥ računske zaključke ♥

in vsa v to stroko spadajoča
dela izvršuje ukusno in ceno

„Zvezna tiskarna“

: v LJUBLJANI, Stari trg šte. 19. :

V zalogi ima tiskarna tudi vse po najnovejših predpisih izvršene obrazce za slavne občinske urade, aprovizačne odbore, cestne odbore, zadruge, gg. trgovce, odvetnike in notarje, gostilničarje itd.